

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

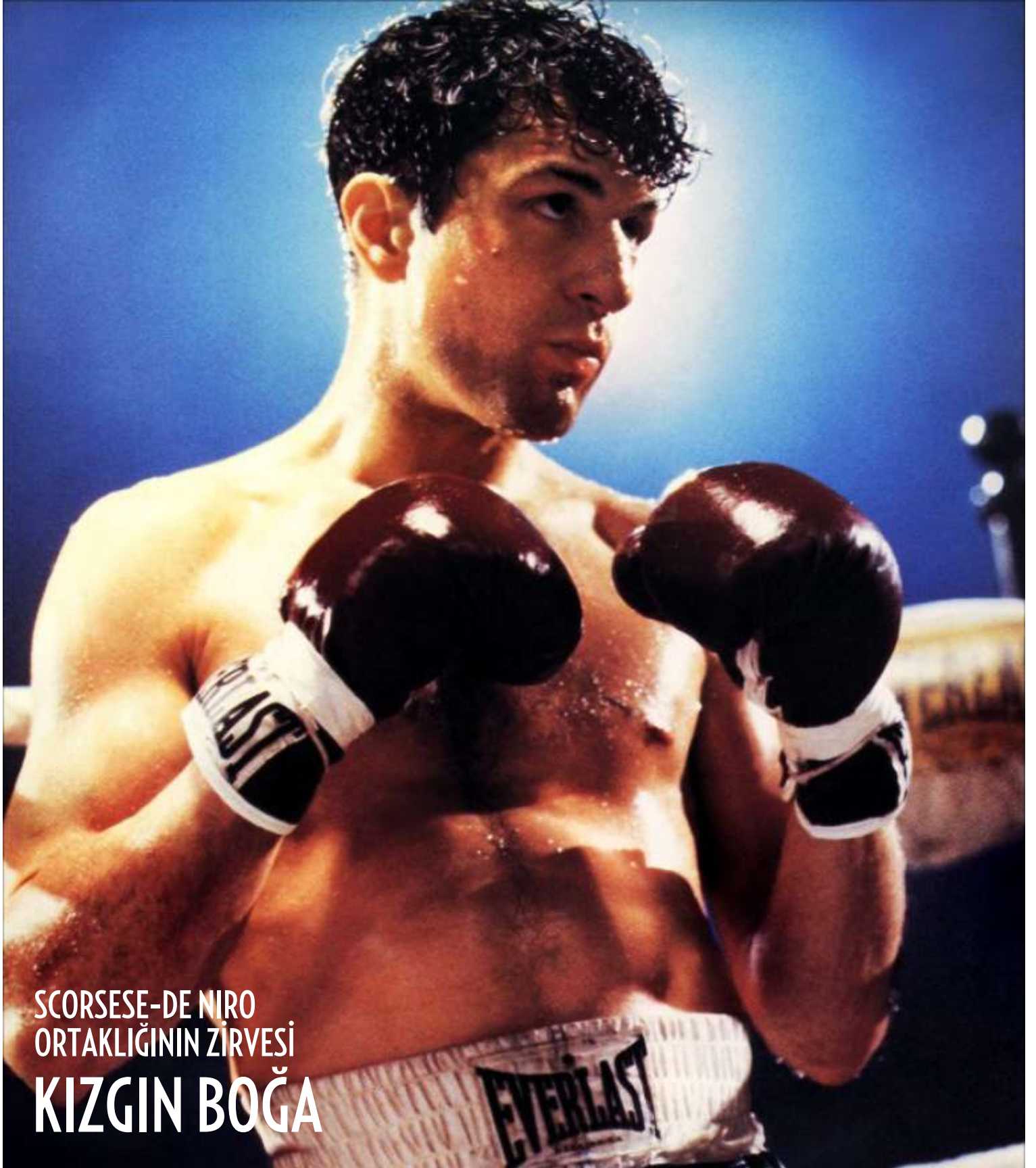
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SCORSESE-DE NIRO
ORTAKLIĞININ ZİRVESİ
KIZGIN BOĞA

BİR MARTIN SCORSESE FİLMİ

LEONARDO DICAPRIO

ZINDAN ADASI

KAYIP BİRİ VAR.

ŞİMDİ
DVD, VCD VE Blu-ray Disc 'DE

PHOENIX

Copyright © 2010 by Paramount Pictures. Tüm Hakları Saklıdır.

tiglon

VE BİR ELEŞTİRMEN BİR SORU SORAR...

BU HAFTA VİZYONA GİREN “SON HAVA BÜKÜCÜ” (THE LAST AIRBENDER) FİLMİNİN MEXICO CITY’DEKİ BASIN konferansında ilginç bir şey yaşandı. Filmin yönetmeni Hint asıllı M. Night Shyamalan’a bir film eleştirmeni cesur bir soru yöneltti. Bakınız soru şu: “‘Altıncı His’ filminizle kariyerinize çok güçlü bir başlangıç yaptınız. Filmlerinizi başlarda çok nitelikliydi. Ancak ‘Sudaki Kız’dan itibaren son dönem filmlerinizi yüzünden izleyicileriniz artık size olan inançlarını giderek kaybeder durumdalar. ‘Son Hava Bükücü’de izleyicileri daha ticari bir işle yakalamaya çalışıyor gibisiniz. Acaba haklı mıyım?”

Bu cesur kadın eleştirmen, çok kalabalık bir basın konferansının tam merkezindeki adama böyle bir soru yöneltiyor. Zaten eleştirmenlerle hep sorunları olan Shyamalan’ın cevabı tabii biraz sert ama yine de usturuplu: “Söylediklerinizin tamamı benim sanatçı içgüdülerime ters. Eğer sizin gibi düşünüyor olsaydım, hiç beklemez, kendimi öldürürdüm. Kariyerim hakkındaki izlenimleriniz izlenim falan değil. Google’da ya da başka bir yerde okuduğunuz herhangi bir şey. Bence ‘Altıncı His’ten sonra daha iyi bir film yaptım. ‘Ölümsüz’ü (Unbreakable) çektim. Bu film ilkine göre her koşulda daha iyi bir filmidir. Sonra da en favori filmim olan ‘Köy’ü (The Village) yaptım...”

Bu soru-cevap videosunun tamamını internette rahatlıkla bulmanız mümkün. Peki biz buradan nereye varmak istiyoruz... Eleştirmenin sorusu Shyamalan’ın tersine bizce pekala -biraz ‘kapalı’ olsa da- bir izlenim ve açıkcası dünyada pek çok kişinin ya da eleştirmenin de paylaştığı bir izlenim. Ama bu ‘özet izlenim’ Shyamalan’ın kariyerindeki filmleri kendisine sorgulatmasına ve dünyanın da buna dikkat çekmesine sebep oldu. [Mesela “Ölümsüz” ile “Köy”ün arasında kalan “İşaretler”in üzerinden neden atlamış acaba?] Neyse ki oyunculuğuyla ilgili bir değerlendirmeye girilmemiş hiç!

Dünyanın bir ucunda, bir kadın eleştirmen bir basın toplantısında dünyanın takip ettiği bir yönetmene “Filmlerinizi giderek kötüleştiriyor, şimdi de ticari bir filmde medet umuyorsunuz, hayrola?” mealine gelebilecek bir soru soruyor. Terbiyesizleşmeden, sınırlarını bilerek, sinemadan uzaklaşmadan ve hedefe kilitlenerek sorulmuş, net ve ilgi çekici bir soru bu.

Gelelim ülkemize... Şu sıralar bir kadın eleştirmenimizin son derece basit bir filmde yola çıkarak ve hatta sinema sanatının bile dışına çıkarak yazdığı birkaç cümle üzerine kopan fırtınaya bakıyoruz. Ortada entellektüel ya da sinemayla ilgili değil, muhatabı olmayan, ilk akla geldiği anda yazılmış ve bir daha da okunmamış gibi duran birkaç cümle var. Okuyucunun milli duygularına oynayan ve bir eleştirmene yakışmayan, içinde bulunduğu yazı için de gereksiz ifadeler üstelik. Haklı olarak meslektaşlarının (bazıları gereğinden ağır da olsa) tepkisini çekti. Önce, yukarıdaki vakayla bunu bu çerçeveden bir karşılaştırmanızı isteriz...

İkinci karşılaştırma talebimiz ise bambaşka; şunu düşünmenizi istiyoruz sizden: Bu soruyu Türkiye’deki bir yönetmenin karşılama biçimi sizce nasıl olurdu?

Biz bütün bunları düşününce şöyle bir cümleye varıyoruz ister istemez: Türkiye’nin öyle ciddi sorunları var ki, daha şu kadarlık bir meseleden bile bunu görmek mümkün!

“Hamlet”te Marcellus’un şöyle trajik bir tiradı vardır: “Çürümüş bir şeyler var Danimarka Krallığı’nda”. Horatio şöyle karşılık verir: “Tanrı ne yapacaksa yapacak”. Marcellus’un buna cevabı daha etkilidir ama: “Elbet, ama biz yine de bırakmayalım peşini”.

İşte derginiz Arka Pencere’nin fikri de zikri de budur arkadaşlar...

GİZLİ TEŞKİLAT

(NORTH BY NORTHWEST, 1959)

YAYIN KURULU: CEM ALTINSARAY cemirique@yahoo.com BİLGEHAN ARAS bilgehanaras76@gmail.com KEMAL EKİN AYSEL kemalayse@gmail.com

BURAK GÖRAL burgoral@yahoo.com MURAT ÖZER cinemozer@gmail.com BURÇİN S. YALÇIN burcycalc@hotmail.com

GÖRSEL YÖNETMEN: BİLGEHAN ARAS **LOGO TASARIM:** ERKUT TERLİKSİZ **HTML UYGULAMA:** BAŞAR UĞUR

KATKIDA BULUNANLAR: TUNCA ARSLAN, AHMET MERİÇ ŞENYÜZ, OLCAN ÖZYURT, EMEL GÖRAL, FİLİZ ÖRGEN, MÜZEYYEN BEDEL YALÇIN

www.arkapencere.com

6 ÇOK BİLEN ADAM

Haftanın eleştirileri: Son Hava Bükücü, Deney: DNA.

12 KAPRI YILDIZI

Arka Pencere yazarlarının film değerlendirme yıldızları.
Beş üzerinden, buçuksuz.

14 TRENDEKİ YABANCI

İki yıl önce aramızdan ayrılan usta edebiyat eleştirmeni
Fethi Naci'nin sinema sevgisi ve 'oyunculluğu' üzerine bir yazı.

16 ÖLÜM KARARI

Ülkeleri dönüştüren devrimlerin sinemasal yansımaları.

20 AŞKTAN DA ÜSTÜN

Martin Scorsese, Robert De Niro'yu darmadağın ediyor: Kızgın Boğa.

22 ESRAR PERDESİ

Sinema sanatının silahlar ve dolayısıyla da savaşla olan imtihanını
mercek altına aldık bu hafta. Sonuçta alabildiğine çarpıcı çıktı!

28 LEKELİ ADAM

Orson Welles'ten sahtekarlığa ve taklitçiliğe övgü: Gerçek Ve Yalan.

30 AİLE OYUNU

DVD eleştirileri: Prizzi'lerin Onuru, Kontrol Limitleri,
Son Öpücük, Made In Europe, Adalet Peşinde, Ses.

34 SAPIK

Film sapıkları için sinemanın incik cıncığı: Bitmeyen Balayı,
Year Of The Horse, Ölüler, Miou-Miou, Hugo Cabret.

SON HAVA BÜKÜCÜ

ORJİNAL ADI The Last Airbender

YÖNETMEN Night Shyamalan

OYUNCULAR Noah Ringer, Dev Patel,
Nicola Peltz, Cliff Curtis, Aasif Mandvi

YAPIM 2010 ABD

SÜRE 103 dk.

YILIN EN KÖTÜ FİLMLERİNDEN BİRİ OLAN VE YÖNETMEN AÇISINDAN KARIYERİNİN EN dip noktasını teşkil eden (kendini daha fazla ne kadar rezil edebilir?) "Son Hava Bükücü" hakkında olumlu yargılara varmak, pozitif şeyler söylemek öyle zor ki. Filmi, M. Night Shyamalan'ın yok oluşunun izini sürmek, bir ibret öyküsü gibi okumak gerek. Adeta dilden dile dolaşacak bir korku öyküsü, yetenekli bir sanatçının kendi kendisini yok ediş menkıbesi bu.

Nereden nereye... 10 sene önceki M. Night Shyamalan'ın, bugün "Son Hava Bükücü"yü çeken adam olduğuna inanmak, retrospektif bir bakışla ne kadar güç. "Altıncı His" (The Sixth Sense) bir milat gibi gerilim sinemasının üzerine doğuşu, tuhaf ve telaffuzu zor adıyla bu genç yönetmeni sinema atlasımıza ekleyişi daha dün gibi hatırlarda olsa gerek. Çok taze fakat çok olgun bir rejilye karşımıza çıkan, basit ama yaratıcı fikrini oya gibi işleyen bir film sunulmuştu önümüze. Yönetmen, kısa sürede şöhret olmakla kalmadı, Hollywood'un aradığı taze kan olarak etiketlendi. Filmi Oscar'larda neredeyse her büyük kategoride adaylık kazanmıştı.

Fakat boşuna sevmişiz Shyamalan'ı. Meğer tek atımlık kurşunu varmış. Daha ikinci filminde bu mühimmatsızlık kendini göstermeye başladı. "Ölümsüz" (Unbreakable) "Altıncı His" in trüklerini tekrarlayan bir film oldu. Başarısız bir film diyemezdik "Ölümsüz"e. Hatta birçok açıdan "Altıncı His"ten daha iyiydi. Dahası, 2000'lerin sinemasına damga vuracak süper kahraman filmlerini erkenden yakalamıştı Shyamalan. Fakat seyirci kül yutmadı. Shyamalan'ın çıkış filmi "Altıncı His" in şablonunun aynen korunduğu ortadaydı. Yine ağır bir tempo söz konusuydu. Yine sorumlu, pamuk ipliğiyle birbirine tutunan bir Amerikan ailesi vardı ortada. (Yönetmenin Spielberg'e öykünmesi bu ortak temadan öteye geçemedi.) Yine bir büyük adamla bir küçük çocuğun ilişkisi mevcuttu. Ve yine seyirciyi ters köşeye yatıran

sürprizli sona başvuru yordu Shyamalan.

"İşaretler" (Signs), "Köy" (The Village) derken, bu Hint asıllı Amerikalının tüm foyası meydana çıktı. Hep aynı rotayı izliyordu. Filmlerin açılış sahnelerinde gerilip yerimizde hopluyorduk. Gelişme bölümünde karakterlerin acılarına ve inandıkları değerleri sorgulayışlarına şahit oluyorduk. Sonuçta ise büyük sürpriz açıklanıyordu ve yapının üst katmanı tamamen değişiyordu. Korku olarak başlayan film bir drama dönüşerek sonlanıyordu. Shyamalan'ın sürpriz final kavramını bir senaryo aracı olarak değil, basbayağı öykü boyunca varılacak bir hedef, bir amaç olarak kullandığı ayan beyan ortadaydı. Bu, onun tükenişini de hızlandırdı. "Altıncı His" in başarısının altında ezilen bir sinemacı tablosuydu karşımızdaki. Devamlı kötüye giden ve tekrarlara saplanan kariyerinde hiçbir renk kalmadı.

"Son Hava Bükücü" nün, Shyamalan filmografisinin en iyimser ve şablon dışı film olduğunu iddia etmek mümkün. Fakat bu ne filme ne de yaratıcısına bir katkı sağlıyor. Shyamalan, böyle filmlerin adamı değil bir kere. Eli esnek bir yönetmen olsa, şimdiye kaç kez bunu gösterir, her fırsatta aynı trüğü tekrar eden filmler çekmezdi. Önceki 'sürprizli' filmlerine taban tabana zıt bir film de değil tabii bu. Büyük Doğu kültürünün ve mistisizmin yoğun etkisinin izlerini "Son Hava Bükücü" de de görebiliyorsunuz. Shyamalan hep kaderci bir yönetmen olmuştu. Her filminde kullandığı, katı çizgilerle belirlenmiş iyileri ve kötülerini, bayat bir çocuk masalında kullanmaması imkansız.

Yalnız, birçok yeteneğiyle birlikte, atmosfer yaratma ve oyuncu yönetimi kabiliyetinin de törpülediğini görebiliyoruz. "Altıncı His"ten "Mistik Olay"a (The Happening), en iyiden en kötüye, hâlâ umut beslememize, belki bu sefer olmuştur ümidini taşıyarak filmlerine yaklaşmamıza neden olan yeteneği de bu ikisiydi belki. Shyamalan, kötü senaryolar yazmaya başlamasa ya da ısrarla kendi senaryolarını

Kendi kendini
yiyen Shyamalan,
kariyerinin dip
noktasını görüyor.
Çocuklara hitaben
çektığı son filmiyle,
çocuklardan bile
hakaret işitmeyi
başarıyor.

Shyamalan iyi oyuncularla çalışmayı, onlardan sıkı performanslar çıkarmayı bilirdi. Dev Patel ya da Cliff Curtis gibi iyi isimleri dahi kullanamıyor burada.

çekmek için tutturmasa, iyi bir yönetmen olarak kalabilirdi. Zira en kötü filminde bile dingin fakat tedirgin edici bir atmosfer yaratmayı, ağır temponun satır aralarına heyecan ve merak sıkıştırmayı biliyordu. Dahası, iyi oyuncularla çalışmayı, onlardan sıkı performanslar çıkarmayı da biliyordu. Bu filmin, tabutuna çakılan son çivi oluşunun nedeni, yönetmenin bu iki büyük yeteneğini de artık tamamen kaybetmiş olması. Hepsini birbirinden yeteneksiz genç kadro bir yana, Dev Patel ya da Cliff Curtis gibi iyi oyuncular dahi kullanmasını bilemiyor.

Atmosfer deseniz, esnemekten başka bir duygu uyandıramıyor seyircide. Allahtan ki sürprizli sona girişmiyor bu kez. Onun yerine ucu açıkta bırakılmış bir final var. Devam filmlerine yüzde 100 davetiye çıkarılıyor. Filmin hasılatının iyi gidiyor olması sinemaseverler için bu

bakımdan üzücü. Zira "Son Toprak Bükücü"sünden "Son Avatar"ına kadar, bu zırvadan üç dört tane daha film izleyecek gibiyiz. Hepsini Shyamalan'ın çekip çekmemesi bu saatten sonra çok şeyi değiştirmeyecek tabii. "Sudaki Kız" (The Lady In The Water) ile en kötü yönetmen dalında Altın Ahududu kazanmış, Hollywood açısından dibi görmüş bir yönetmenin, "Son Hava Bükücü" gibi bir rezaletten daha beterini ortaya çıkarması şaşırtmaz izleyiciyi. Kendisi için tehlike çanları son dört filmde çıkmaktaydı zaten. An itibarıyla küllerinden yeniden doğmasını beklemek çok zor. [2]

Oscarlı "Çarpışma"dan (Crash) hatırladığımız Shaun Toub filmdeki tek iç açıcı performansı gösteriyor.

Her şey, hatta efektler bile öyle kötü ki... "Son Hava Bükücü" değil de "Son Shyamalan Filmi" olsa bari.

DENNIS HOPPER ve YENİ HOLLYWOOD'UN ASİLERİ

**EASY RIDER, GECEYARISI KOVBOYU, BONNIE ve CLYDE,
THE GRADUATE, BUTCH CASSIDY ve SUNDANCE KID...**

altyazı
AYLIK SINEMA DERGİSİ
DOĞALCI UNİVERSİTESİ MİLLÎT ALAN FİLM MERKEZİ

YAZ SAYISI BAYİLERDE

DENEY: DNA

İNSANLIĞIN TANRILAŞMASI, KENDİSİNDEN BAŞKA CANLILARDAN BAMBAŞKA TÜRLER yaratma hevesi yeni değil. Bunun peşine ilk düşen sanat dalı sinema da değil. Edebiyatta Mary Shelley'nin yaratısı Dr. Victor Frankenstein da bir insan yaratmak üzere yola çıkıyor ve fakat dünyaya bir 'yaratık' getiriyordu. Carlo Collodi'nin kahramanları Gepetto usta ile Pinokyo arasındaki ilişkiyi de benzer şekilde okuyabiliriz. Ama bize belletilen o ki, bu, pek sağlıklı bir ilişki değil. Bilimkurgu sineması bize hep bunu tembihledi.

Gen teknolojisi için bilimadamları hâlâ harıl harıl çalışırsun, "Deney: DNA" bu tartışmaların harının dindiği bir döneme denk düşüyor. Hayvan ve insan klonlamanın etik ve bilimsel yanlarının uzun uzadıya tartışıldığı 90'larda gelip kapımızı çalsaydı, belki daha sevecenlikle içeri buyur edebilirdik yönetmen Vincenzo Natali'nin bu yeni ucubesini. Lakin 2010'dayız ve gen teknolojisi, şifası henüz bulunmamış hastalıkların alt edilmesine hizmet ediyor artık.

Gelgelelim, "Deney: DNA"nın bir handikabı daha var ki, o da David Cronenberg'in bundan 20 sene önce bu konularda bize handiyse bir kürsü başkanı edasıyla uzun uzadıya dersler verdiği, hatta notlar tutturduğu gerçeği. Sinemada birileri deney yapıyorsa, onun sonuçlarından hayır gelmeyeceğini ondan öğreneli epey oldu. Olağandışı deneylerin ise hiç şansı yok! Bu açıdan Natali, elindeki malzemeyle pek keşfe değer topraklarda durmuyor. Galiba nostaljik durmak ve göz kamaştırıcı teknik numaralar (makyaj, tasarım, dijital efektler vs.) sergilemek dışında göstermek istediği çarpıcı bir şey de yok.

Yıllar önce, 1997'de "Küp"le (Cube) yönetmenlik kariyerine heyecan verici bir başlangıç yapan bu bilimkurgu sevdalısı adam, yoluna yine düşük bütçeli tür filmleriyle devam etmişti. "Deney: DNA" ise bugüne kadar ona tahsis edilmiş en yüksek bütçeyle (26 milyon dolar) çekilmesine rağmen, umulan etkiyi yaratmaktan uzak.

Film, başına buyruk iki bilim insanının

hikayesi. İki sevgili, Elsa (Polley) ve Clive (Brody), bir şirket bünyesinde gen araştırmaları yapıyorlar. Çeşitli canlıların genlerini harmanlayıp yeni canlılar vücuda getiriyorlar. Ellerindeki en önemli 'numune' Ginger ve Fred isimli sürüngenimsi iki yaratık. Bir yandan da, finansörleri olan şirketin baskısı altındalar. Arzu edilen sonuçlara ulaşamamalarıyla birlikte laboratuvarın kapatılması gündeme geliyor. Elsa ve Clive da gecelerini gündüzlerine katıp yeni bir canlı yaratıyorlar. Gözlerden ırak yarattıkları bu canlıya da Dren adını veriyorlar. Bir yandan Dren'i saklamalarına, diğer yandan onu 'keşfetme' çabalarına tanık oluyoruz film boyunca.

Film ilk yarısı boyunca, bu tip filmlerin sık sık muhasebesini yaptığı bir mevzuya değiniyor: Bilimin etiği çığnediği yer nerede başlar? Clive başından beri Dren'in varlığından tedirgin. Nitekim Elsa anaç bir tavırla 'yavrusunu' babasından koruyor. Ne var ki, hızlı gelişim gösteren Dren yeniyetme çağına gelince anneyle çatışmaya başlıyor, babaya yaklaşıyor. Normal bir çocuk gibi, Dren büyüdükçe sorunları da büyüyor.

Eğer filmi "Jeepers Creepers"a yapılmış bir 'prequel' saymazsanız, ki Dren'in filmin sonunda geldiği hal oradaki yaratığı ziyadesiyle andırıyor, "Deney: DNA"nın finalde direksiyonu korku/gerilime kirmasına anlam vermeniz zor. Zaman aktıkça, film de Dren gibi mutasyona uğruyor.

Bu tip bilimkurgu filmler bazen bilime yol gösterecek denli ilerigörüşlü olabiliyor. Böylece sırtını yasladığı disipline kendince bir katkı da yapıyorlar. Bugün otomobillerde kullanılan navigasyon cihazlarının yıllar önce kaç bilimkurgu filminde karşınıza çıktığını bir düşünün! Ne yazık ki, "Deney: DNA"da böyle bir ilerigörüşlülüğe de rastlamak mümkün değil. Zira film ikinci yarısında bambaşka şeyleri dert ediniyor. Bilimi unutup, gerilime sardırıyor.

Filmin insanı hayran bırakan bir makyaj çalışması olduğunu söylemek gerek!

Natali'nin diyalog yazma konusundaki beceri noksanlığı "Küp"te ayan beyandı. Burada da sırtıyor!

ORJİNAL ADI Splice

YÖNETMEN Vincenzo Natali

OYUNCULAR Adrien Brody,

Sarah Polley, Delphine Chanéac

YAPIM 2009 Kanada-Fransa-ABD

SÜRE 104 dk.

"Küp"ün yaratıcısı olarak tanıdığımız Vincenzo Natali, sinemanın biraz eskimiş genlerinden yeni bir canlı vücuda getirme uğraşında.

KAPRI YILDIZI

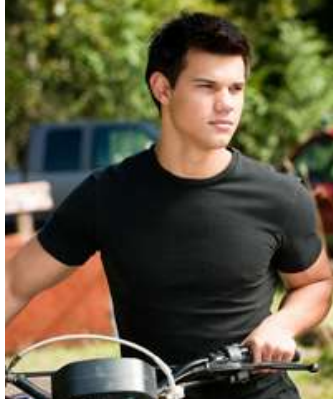
(UNDER CAPRICORN, 1949)

DENEY: DNA

SON HAVA BÜKÜCÜ

ALACAKARANLIK EFSANESİ: TUTULMA

B PLANI

	CEM ALTINSARAY	BİLGEHAN ARAS	TUNCA ARSLAN	KEMAL EKİN AYSEL	BURAK GÖRAL	MURAT ÖZER	BURÇİN S. YALÇIN
DENEY: DNA					★★★★		★★★★
SON HAVA BÜKÜCÜ				★★	★★★★		
ALACAKARANLIK EFSANESİ: TUTULMA					★★		★★
B PLANI					★	★	★★
BÜYÜK HATA				★★★★	★★★★	★★	★★★★
DECCAL	★★★★	★★	★★★★	★★		★★★★	★★★★
ELVEDA			★★★★		★★★★	★★★★	★★★★
GECE VE GÜNDÜZ		★★	★★		★★★★	★★	★★★★
GEZEĞEN 51					★★	★★	
İLAHLARIN AŞKI				★★★★			
MÜŞTERİ				★★	★★★★	★★★★	
OYUNCAK HİKAYESİ 3		☆☆☆☆☆			☆☆☆☆☆	★★★★	
ÖLÜM ZİLİ						★	
ÖRNEK AİLE					★★★★	★★	★★★★
PARİS'TEN SEVGİLERLE		★		★★		★	★★
SIRADAN İNSANLAR						★★★★★	
SİHİRBAZIN ÇIRAĞI					★★	★★	
ŞÜPHE					★	★	
YUVA					★★★★	★★★★	★★
ADALET PEŞİNDE		★★		★★	★	★★	
KONTROL LİMİTLERİ			★	★★★★		★★★★	
MADE IN EUROPE	★★★★		★★			★★★★	★★
PRIZZI'LERİN ONURU	★★★★		★★★★		★★★★★	★★★★★	
SES		★★★★			★★★★	★★★★	★★★★
SON ÖPÜCÜK					★★★★★	★★★★★	★★★★★

HAFTANIN FİLMLERİ GÖSTERİMİ DEVAM EDENLER HAFTANIN DVD'LERİ

"SİNEMACILIK VE FİLMCİLİK YARARINA BAĞIMSIZ İLETİŞİM PLATFORMU"

sadibey.com

BİR SİNEMASEVER OLARAK FETHİ NACİ

İki yıl önce yitirdiğimiz ünlü edebiyat eleştirmeni Fethi Naci, iyi bir sinemaseverdi ve Tunç Başaran'ın 1991 yapımı "Uzun İnce Bir Yol" adlı filminde de küçük bir rol üstlenmişti. Yan sayfadaki film karesinde Tarık Akan'ın yanında duran 'oyuncu', ustanın ta kendisi...

ÜSLUP, DİL KULLANIMI, YAZIM TEKNİĞİ VE ETKİ AÇISINDAN, ATAÇ SONRASİ EDEBİYAT ELEŞTİRİSİNİN EN ÖNDE GELEN, vurduğu yerden ses getiren ismi hiç kuşku yok ki Fethi Naci'di. İki yıl önce, 23 Temmuz 2008'de, uzun süren bir hastalığın ardından dünyamızdan ayrılan Fethi Naci, benim için de çok özel bir insan, bir ustaydı. 1994'te Aydınlık gazetesinin kültür sanat sayfalarının yöneticisi olduğum dönemde Fethi Naci de o sayfalarda köşe yazıyor ve danışmanlık yapıyordu. Ama bunun çok daha öncesinde de sıkı bir okuruydum onun. 1981'de yayımlanan "100 Soruda Türkiye'de Roman Ve Toplumsal Değişme"den itibaren kitap ve yazılarını kaçırmamaya çalıştım ve çok şey öğrenerek okudum. Kendisiyle tanışmak, Gerçek Yayınevi'nin Çağaloğlu'ndaki bürosuna gidip gelmeye başlayıp edebiyat sohbetleri etmek, sıkı birer Fenerbahçeli olarak birkaç kez birlikte maç seyretmek ve birkaç kadeh rakı içmek, gerçekten büyük ayrıcalık gibi geliyordu bana. Hâlâ da öyle geliyor...

Derin edebiyat birikiminin yanında, iyi bir sinemaseverdi de Fethi Naci. Doğrusu sinemaya gittiğine, festivalleri takip ettiğine fazla tanık olmadım. Ama her gün gazeteleri tarar, televizyonda iyi bir film olduğunda da kaçırmaz, mutlaka seyredirdi. Radikal'de televizyonda gösterilen filmleri de tanıttığım dönemde, önerdiğim bir filmi seyretmiş, film kadar beni de öven bir yazı yazmış, epey gururlanmama neden olmuştu.

Yan sayfada gördüğünüz fotoğrafta soldan üçüncü sırada, Tarık Akan'ın yanında duran 'oyuncu', ta kendisi... Evet, Tunç Başaran'ın 1991 tarihli enteresan mı enteresan filmi "Uzun İnce Bir Yol"da kamera karşısına da geçmiş, kısa bir rolde ve "Hadi be sen de, ona da yazar mı diyorsun?" gibi kısacık bir replikle de olsa 'kişiliğini' konuşturmuş, çok sevdiği sinema sanatının içinde yer almıştı Fethi Naci. Başaran'ın, yabancı eşi ve çocuğuyla birlikte

iznini geçirmek için Türkiye'ye gelen gurbetçimizin 'trafik' serüvenini fantastik öğelerle harmanlayarak anlattığı "Uzun İnce Bir Yol"un Bodrum'da çekilen sahnelerinin birindendir o fotoğraf. Türkiye'ye girdikten sonra bir minibüsün kaza yapmasına neden olan, sonra da ölü yaralı var mı diye bile bakmadan kaçan Müşfik (Tarık Akan), bir süre sonra Azrail'in (Taner Barlas) kendisini izlediğini ve minibüstekilerin bedeli olarak canını almak istediğini fark eder. Bodrum'da bir arkadaşını görmek için gittiği barda da bir grup entellektüel arasına düşer... Tunç Başaran, yakın arkadaşı Fethi Naci'den de kendisini oynamasını istemiştir belli ki.

Cemal Süreya'nın "Onu çıkarın, Türk edebiyatının dengesi bozulur" dediği Fethi Naci, Marksizmi ve Marksizmin sanat yöntemi sosyalist gerçekçiliği benimsemiş, el attığı yazarı vezir de rezil de edebilen, tok sözlü, dobra dobra konuşan ve yazan bir eleştirmendi. En yakın dostlarından, tam kafa dengi olan Yaşar Kemal'in "Bir yirmi yıl daha yaşasaydın be Fethi!" demesi boşuna değil... Fethi Naci yaşasaydı, şu son iki yılda bile Türk edebiyatının ve roman eleştirisinin bu hallere düşmeyeceğine adım gibi eminim.

Öfkeli hallerine de çocuk gibi neşeli anlarına da rastladım Fethi Naci'nin... Sivas katliamından sonraki acısını ise unutmam ve anlatabilmem mümkün değil. Çok sevdiği, eleştirmen arkadaşı Asım Bezirci'yi ve başka dostlarını yitirmişti yobazların saldırısında. O olaydan sonra hiçbir zaman eskisi gibi olmadığını söyleyebilirim.

1980'lerin ortalarında Hürriyet Gösteri dergisine yazdığı bir yazıda, "Acıyı yaşadım ben ve yalnızlığı ve sevgisizliği. Bir ölüm kaldı, o da umurumda değil. Ölüm yaşanmıyor ki..." demişti Fethi Naci. 24 Aralık 1976, Fethi Naci'nin biricik kızı Deniz'i 21 yaşında kaybettiği gündür. Sahil yolunda Zeytinburnu civarında denize uçan arabadadır Deniz... Aynı arabada annesi, Fethi Naci'nin bir süre önce ayrıldığı eşi

Emel hanım da vardır. Direksiyondaki kişi ise 1970'li yıllardaki Türk sinemasının, özellikle de seks filmleri furiasının tanınmış oyuncusu Sermet Serdengeçti'dir...

Fethi Naci'yi gerçekten çok özleyorum. O hayattayken çıkan son kitabının adı, giderek daha çok şey anlatıyor: "Dünya Bir Gölgelektir."

Edebiyat dünyamızda, "Hadi be sen de, ona da yazar mı diyorsun?" diyebilen kimse kalmadı ne acıdır ki.

Haftaya görüşmek üzere. Sinema salonunu en son siz terk edin!

BEYAZPERDEDE DEVİRİM ÇAĞRISI YAPAN 11 FİLM

Küba Devrimi'ni ateşleyen Moncado Kışlası Baskını'nın yıldönümünde devrim ve sinema ilişkisini ele aldık. Devrim temasını işleyen 11 güzide örneği hatırlayarak yedinci sanatın tarihe tanıklık etme gücüne ve içerdiği isyan potansiyeline göz attık.

F AŞİST FULGENCIO BATISTA REJİMİNİN MONCADO KIŞLASI'NA 26 TEMMUZ 1953'TE BASKIN DÜZENLEYEN BİR GRUP GENÇ,

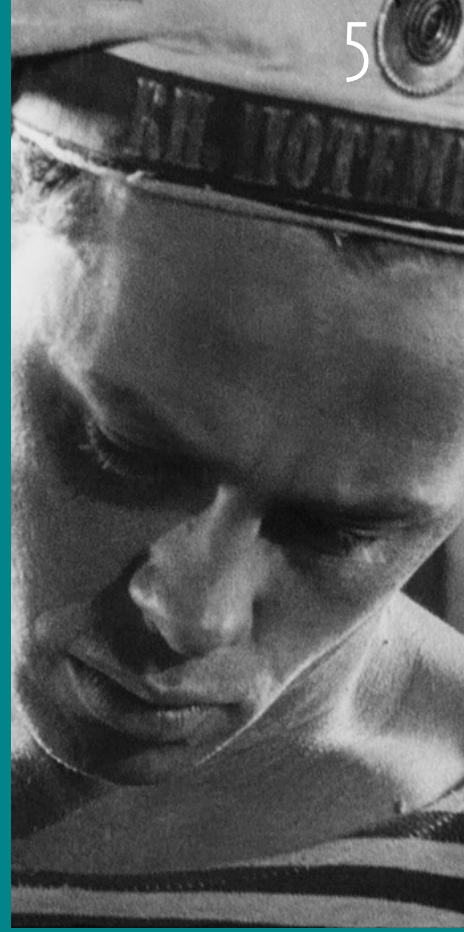
Küba Devrimi'ni başlatmıştı. Devrim, 1959'un ilk günü zafere ulaştı. Küba Devrimi 41 yıldır her tür güçlüğü, ambargoya, provokasyon ve işgal girişimine karşın yoluna devam ediyor ve devrim fikrinin güncelliğini tüm dünyaya hatırlatmayı sürdürüyor. Küba Devrimi'ne 41 'kare' maşallah dedikten sonra sözü sinemaya getirebiliriz. Zira 26 Temmuz Hareketi'nin yıldönümünü fırsat bilerek devrim ve sinema ilişkisini masaya yatırmaya karar verdik. Bu yazıda devrim temasını bir şekilde ele alan 11 başyapıtı bulacaksınız. Filmleri seçerken 'devrim' kavramını en geniş anlamıyla ele aldık ve filmlerin sinemasal değerlerini ön planda tuttuk. İşte size vurdu mu deviren 11 film!

1 MATRIX (THE MATRIX, 1999)

Şaşırmış olabilirsiniz. Lakin seçkinin birinci sırasına bu bilimkurgu başyapıtını koymadan edemedik. Nasıl koymayız? İçinde yaşadığımız şu lanet kapitalist düzenin bundan iyi bir alegorisi olabilir mi? Sıradan bir insanın uyanışı... Devrimciler arasına katılışı... Düzenle karşı karşıya gelmesi... Yasadışı bir devrimci hareketin yeraltı faaliyeti... İhanetler... Sonra korkularını aşarak önderlik konumuna yükselişi... Bütün bunlar, bundan daha yaratıcı, daha coşkulu ve daha estetik bir tarzda anlatılabilir mi? Evet, bu bir Amerikan filmi. Evet, bu bir ticari film. Ne var ki, Friedrich Engels'in kralcı Honoré de Balzac için dediği gibi: "Bazen bir yapıt, yaratıcısının amacını aşarak daha derin anlamlar kazanır." Hiç kuşku yok ki, her izleyeni isyana çağırın muazzam bir sinema şöleni...

2 ÖZGÜRLÜK RÜZGARİ (THE WIND THAT SHAKES THE BARLEY, 2006)

Devrim filmleri listesinde Ken Loach'un adının geçmemesi imkansız. Sinema sanatı çok devrimci gördü ama Loach kadar sebatkar bir başka isim daha görmedi. Usta yönetmen, neredeyse 50 yıldır, işçi sınıfının ve ezilenlerin bayrağını gururla taşıyor. Dönen döndü, Loach yoluna devam ediyor. "Özgürlük Rüzgarı" ise bu satırların yazarına göre usta yönetmenin başyapıtı. İrlanda İç Savaşı'nın, bu savaşta ikiye bölünen (radikal ve uzlaşmacı) İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun ve bölünmede ortadan yarılan bir ailenin öyküsünün anlatıldığı film, Loach filmografisinde ayrıksı bir yere sahip. Zira bu film, muhteşem müzikleri, etkileyici oyunculuk performansları, eşsiz görüntü yönetimiyle estetik çıtayı Loach'un daha önce erişemediği kadar yükseğe taşıyor.

3 YERALTI HÜCRESI (THE WEATHER UNDERGROUND, 2002)

1968'in kitleselliği dindikten ve devrim geri çekilmeye başladıktan sonra, dünyanın dört bir yanında devrimi sürdürmek isteyen gençler son bir umutla (ya da umutsuzlukla?) ellerine silah aldı. Türkiye'de THKP-C, Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu, İtalya'da Kızıl Tugaylar bu eğilimin en bilinen örnekleriydi. İşte "Yeraltı Hücresi" bu akımın, ABD'deki örneğini anlatan bir belgesel. Ama ne belgesel... Yönetmenler Sam Green ve Bill Siegel örgütün yaşayan tüm üyeleriyle konuşmuş, tüm arşivleri ve belgeleri taramış ve hepsini inanılmaz sürükleyici bir anlatım ve soğukkanlı bir yaklaşımla bir araya getirmişler. İnsan keşke THKP-C hakkında da böyle kaliteli bir yapım yapılsa diye düşünmeden edemiyor.

4 DANTON (1983)

Fransız Devrimi, içinde yaşadığımız devrimler çağını başlatmıştı. Bu devrimi konu edinen filmler içinde Polonyalı sinema virtüözü Andrey Wajda'nın "Danton"unun yeri ayrı. Fransız Devrimi çağ açmakla kalmadı, devrim kavramıyla ilgili çok acımasız bir gerçeği de öğretti: "Devrim önce kendi çocuklarını yer." Film, Jakobenlerin 1793 zaferinden sonra birbirlerine düşmelerini anlatıyor. Wajda, devrimin iki önemli lideri Robespierre ve Danton arasında kalıyor. Danton'dan yana tavır koyduğunu hiç gizlemese de Robespierre'in öyle hakkaniyetli bir portresini sunuyor ki hayran olmamak elde değil. Salon entrikalarından ibaretmiş gibi görünen bir filmi böylesine çekici kılmak da ancak Wajda düzeyinde bir ustaya nasip olabilecek bir yetenek.

5 POTEMKİN ZIRHLISI (BRONENOSETS POTYOMKIN, 1925)

1905 Devrimi, 1917 Ekim Devrimi'nin provası ve hazırlayıcısı olarak Bolşeviklerin gözünde önemli bir yere sahipti. Bolşevik Merkez Komitesi, devrimin 20'nci yılı yaklaşırken genç sinemacı Sergey Ayzenştayn'a bir film sipariş etti. Ancak Ayzenştayn öylesine avangart bir filme imza attı ki, siparişi verenler bile şaşırıp kaldı. Birincisi filmde karakter yoktu. Ayzenştayn karakterlerin değil kitlelerin başrolünü oynadığı ilk (ve belki de tek) filmi çekerek sinemanın kitlesel hareketleri göstermekteki gücünü kanıtladı. İkincisi, dahi yönetmen montaj tekniğinde yapmayı düşündüğü atılımı da bu filmde denemişti. Bu deneyle sinemanın seyrini değiştirdi. Bu film, sadece tematik devrimciliğiyle değil sinema sanatında yaptığı devrimle de hâlâ izlenmeyi hak eden bir başyapıt.

6

7

8

6 PERSEPOLİS (PERSEPOLIS, 2007)

“Devrim kendi çocuklarını yer” demiştik. Bunun en kanlı, en acımasız, en vahşi örneklerinden biri 1979 İran Devrimi’nde yaşandı. Komünistler ve radikal İslamcılar, emperyalizmin piyonu şahı omuz omuza verip yıktı. Ancak sonrasında İslamcılar inisiyatifini ele geçirerek daha baskıcı bir rejim kurdular. Tüm bu sürece Batılı alışkanlıklara sahip demokrat bir ailenin tek kız çocuğu olarak tanıklık eden Marjane Satrapi, önce şah faşizmi, sonra devrim ve en nihayetinde de İslami faşizm döneminde genç bir kadının hayatında nelerin değiştiğini muazzam bir çizgi romanla ortaya koymuştu. Satrapi’nin sade çizgileri ve samimi anlatışı ortak yönetmen Vincent Paronnaud’un muazzam animasyon tekniğiyle birleşince ortaya işte bu başyapıt çıktı.

7 SON İMPARATOR (THE LAST EMPEROR, 1987)

1949 Çin Devrimi hem gerçekleştiği nüfusun devasallığı hem de dünyadaki etkileriyle devrimler tarihinin müstesna sayfalarından birini oluştursa da sinemanın bu tarihsel kesite hakkını verdiği söylenemez. Dönemle ilgili en önemli film, Bertolucci imzalı “Son İmparator” ki, bu büyük fırtınayı devrimcilerin değil, karşı tarafın yani imparatorluğun son varisi Pu Yi’nin penceresinden anlatıyor. 160 dakikalık bu epik şaheserde, çocuk yaşta imparator olan Pu Yi’nin Yasak Şehir’deki akıllara seza hükümdarlığı, Japon işgali sırasında halkına ihaneti, devrimden sonra özeleştiri verip bir meslek öğrenmesi için yollandığı hapisane ve tahliyesinden sonra Çin Halk Cumhuriyeti’nin onurlu bir yurttaş olarak yaşaması muazzam bir sinematografiyle resmedilmiş.

8 TOHUM YEŞERİNCE (GERMINAL, 1993)

Emile Zola’nın natüralist romanı ancak bu kadar güzel aktarılabildi beyazperdeye. Claude Berri, 19’uncu yüzyılda bir maden şehrindeki direnişi anlatan romanı sinemalaştırırken soğuk, acımasız, duyguya ya da özdeşleşmeye imkan vermeyen bir sinema dilini tercih edip Zola’ya sadık kalmıştı. Kapitalizmin ilikleri kurutan sömürüsü, bu sömürüye karşı el yordamıyla direnişi öğrenen işçiler, ihanet, isyanın şiddete dönüşmesi, Bakuninci bir anarşistin tek çözümü madeni havaya uçurmakta görmesi... Keskin sınıfsal karşıtlıkların uzlaşmaya yer vermeksizin resmedildiği film, etkileyici görüntü yönetimi, Gérard Depardieu, Miou-Miou ve Laurent Terzieff’in unutulmaz oyunculuklarıyla beyazperdeye yansıyan en gerçekçi işçi direnişlerinden birisi.

9

10

11

9 GANDHI (1982)

Bu sıralar yerlisinin moda olduğu bir isyankarın hikayesi. Sessiz ve kansız bir devrim öyküsü... Oxford mezunu avukat Gandhi'nin, bir burjuva aydınından bir halk önderine dönüşmesinin epik destanı... Güney Afrika'daki madenci direnişlerinden başlayarak sivil itaatsizlik kavramını adım adım geliştiren ve halkını İngiliz boyunduruğundan kurtaran büyük devrimci Mahatma Gandhi'nin yaşamı, epik anlatıların ustası Richard Attenborough'un elinde gerçek bir sinema şölenine dönüşmüş. Gandhi'nin hem İngiliz sömürgecilerine, hem şiddet yanlılarına hem de Hindu-Müslüman çatışmalarına karşı sadece kendi bedenini ölüme yatırıarak verdiği mücadelesi dünya isyan tarihi içindeki ayrıksı yerini koruyor. Ben Kingsley'in Oscar'la taçlanan unutulmaz oyunculuğunu da anmadan geçmeyelim.

10 DÖVÜŞ KULÜBÜ (FIGHT CLUB, 1999)

"Dövüş Kulübü", "Matrix" ve "V" (V For Vendetta) gibi filmler, 1999 Seattle Direnişi'yle doruğa ulaşan yeni toplumsal hareketin (ya da küresel direnişin) Amerikan sinemasındaki yansımalarıydı. Bu hareketin önceki toplumsal hareketlerden bazı farkları vardı. Hareket işçi sınıfından ço yeni orta sınıfın öncülüğünde ilerliyordu. Temel şiarları ise sınıf çelişkilerinden çok, Frankfurt Okulu düşünürlerinin altını çizdiği, yabancılaşma, şeyleşme, metalaşma gibi kavramlardan ilham alıyordu. İşte "Dövüş Kulübü"nde bu (şimdilik) son devrimci dalganın tüm özelliklerini görmek mümkündü. David Fincher yeni orta sınıfa mensup bir adamın kapitalist topluma şiddet, coşku ve delilik dolu saldırısını en ileri anlatı teknikleriyle sinemalaştırmayı başarıyordu.

11 DOKTOR BETHUNE: 20. YÜZYILIN HİPOKRAT'I (BETHUNE, 1977)

Kanadalı devrimci doktor Norman Bethune'nin yaşam öyküsü... Bethune, doktor olunca kendini tümüyle yoksul halkın sağlığına adan. Çalışmalarıyla uluslararası ün kazansa da bir süre sonra kapitalist sistemde sorun çözemeyeceğini anlayıp komünist olacaktır. Önce İspanya İç Savaşı'nda cephe gerisinde hekimlik yapar. Sonra Çin'e geçerek Mao'nun Kızıl Ordu'sunun sağlık birimini yönetir. Bir Japon saldırısı sonucu 1939'da gözlerine yumana dek Çin'de pek çok doktor yetiştirir. Bethune'nin destanı ne yazık ki, görkemine yakışan bir şekilde beyazperdeye yansımada. Bethune'yi Donald Sutherland'ın canlandığı bu televizyon filmi, tüm eksikliklerine karşın konusunun gücüyle bu listede bulunmayı hak ediyor.

KIZGIN BOĞA

Martin Scorsese'nin en iyi beş filminden biri... Robert De Niro'nun en iyi beş performansından biri... Dünyanın en iyi sporcu filmlerinden de biri sayılıyor bazı listelerde... Bir sporcu filminden çok öte bir yapıt "Kızgın Boğa" (Raging Bull). Adeta "Rocky"nin tersyüz edilmiş hali...

KADIN NEDİR? NE DÜŞÜNÜR? NE İSTER?" SORULARININ CEVAPLARINI ARAMAK DÜNYADA HER ZAMAN DAHA CAZİP GELDİ

sanatçılara ve düşünörlere... Erkeğı anlamak ve anlatmak daha mı kolaydır, daha mı basittir ki buna pek sık tenezzöl edilmez? Oysa Martin Scorsese pek çok filminde erkeğın şiddetle olan ilişkisine, 'dayılanma'larının altında yatan sebeplere, toplum hayatı içindeki patolojik sapmalarına ve homofobik tavırlarının temellerine dokundu. Bu meselelere en bariz ve en eleştirel açılardan bakan filmi olan 1980 yapımı "Kızgın Boğa" ise, kendi deyimiyle de tam bir 'kamikaze' projesiydi. Gişe şansı daha kağıt üzerindeyken bile yok gibiydi. Bir de sanki projenin kendisi riskli değilmiş gibi Scorsese'nin kadim kurgucusu Thelma Schoonmaker'in (bu filmin kusursuz kurgusuyla Oscar kazanmıştı) kocası İngiliz yönetmen Michael Powell'in tavsiyesiyle filmin siyah beyaz çekilmesine karar verilmişti.

Bronx doğumlu boksör Jake La Motta'nın otobiyografik romanı, onun inış çıkışlarla (aslında daha çok inışlarla) dolu hikayesini anlatır. La Motta'nın romanı (bizde de Altın Kitabevi'nden 1981'de aynı adla basılmıştı) acemi yazar/boksör La Motta'nın gangster tipli adamlarla ve karısı Vickie'yle olan sorunlarına odaklanır.

"Kızgın Boğa" bir boksörün peşi sıra ilerleyen hikayesinin ardından erkek psikolojisinin kimi karanlık kuytularına cesurca dalan eşsiz bir filmidir. La Motta'nın romanındaki pek çok ayrıntıyı temizleyen senaryo, Scorsese-Schrader-De Niro üçlüsünün katkılarıyla hikayeyi derinleştiren türlü zenginliklere sahiptir.

Jake La Motta, öfkesinin esiri olan, kalın

kafalı, sürekli hata yapan ve bu hatalarından hiç ders almayan, onu önemseyenleri birer birer kendinden uzaklaştıran, adeta kendi kendisinin varlığını bitiren bir karakterdir. Film bunun altını kitaptakinden daha fazla çizer. Scorsese, izleyiciye özdeşleşme fırsatını neredeyse hiç tanımadığı Jake karakterini vahşi bir hayvanmış gibi izlemesini salık verir. Filmin siyah beyaz olmasının sebebi karakterden çok hikayeye odaklanmamızı sağlamak içindir. Scorsese iki yerde renk kullanır. Birincisinde Jake La Motta'yı kadrada ringin bir köşesine hapsettiği jenerikte filmin adını kıpkırmızı, büyük harflerle tam da ringi çevreleyen iplerin arasına koyar. Ring La Motta'nın kafesidir adeta. İkincisi ise La Motta'nın karısı Vickie'yle evlendiği ve beraber geçirdikleri günleri özetleyen ev videoları. Bu videolar süper 16 mm kamerayla çekilmiş olup 'gerçekçi' bir efekt vermek için planlanmış sahneler.

Filmin siyah beyaz olması, boks sahnelerinin vahşetine bağlasa da bu doğru değildir. Fakat La Motta'nın ringde geçirdiği sahnelerin onun şiddetini rahatça sergileyebileceğı bir ortamı göstermektedir. Bu sahnelerde kamera La Motta'yı takip eder ve onun avına saldırısını resmeder. Özel hayatında yaşadığı her şeyin karşılığını ringde vermektedir. Sinirlendiyse rakibini adeta parçalar. Bir hata yaptıysa dayak yer. Sebepsiz kıskançlık krizlerinin birinde sırf karısı Vickie ona 'yakışıklı çocuk' dediğı için rakibinin suratını dağıtır! Kardeşi Joey'i hayatından çıkardığı zaman da ezeli rakibi Sugar Ray Robinson'a dövdürür kendisini...

La Motta o kadar kalın kafalı bir karakterdir ki sonunda orta sıklet şampiyonu olmasına rağmen bundan keyif ve tatmin

duygusu çıkaramayan, içgüdüsel ama amaçsız hırsına sürekli yenik düşen bir dövüşçüdür. Kendini ifade etme becerisinden yoksundur. Vickie'ye olan sevgisi bile çarpık çurpuktur. Kardeşinden kıskanacak kadar dengesizdir.

Filmde La Motta'nın kardeşi Joey'nin rolü kitaptakinden daha fazla ve daha işlevseldir. Kitapta La Motta'nın neredeyse aşık olduğu adammış kadar önemsemediğı en yakın arkadaşı Pete karakteri tümünden çıkarılmış ve Joe Pesci'nin canlandığı Joey, Pete'in yerini almıştır. Jake ile aynı kandan gelen Joey, ağabeyiyle benzeşen öfke krizleri dışında bir anlamda Jake'in aksi gibidir. Bu da Jake karakterindeki terslikleri daha çabuk kavramamıza neden olur.

De Niro'ya Oscar getiren muhteşem performansı sadece onun La Motta'nın kıytırık bir gece kulübünde noktalan hikayesindeki bitik halini göstermek için çekimlere dört ay ara verip kimine göre 20, kimine göreyse 27 kilo almasıyla anılmasından çok ötedir aslında. Çünkü De Niro, asla yakınınızda olmasını istemeyeceğiniz Jake La Motta gibi bir adamın öfke patlamalarını bile seyri zevkli hale getiriyor. Özellikle Joe Pesci ile bir araya geldikleri sahnelerdeki uyumları perdenin efsanevi Abbott & Costello, Fred Astaire & Ginger Rogers gibi ikililerindeki uyumu anımsatıyor. İki aktörün birbirlerini doğaçlama yapmaya zorladıkları ve sonu kavgayla biten o müthiş sahne bunun en güzel ispatı.

Finalde La Motta'nın ayna karşısında "Rıhtımlar Üzerinde"nin (On The Waterfront) o meşhur sahnesini (It was you Charlie!) kendine yontarak (sanki parodileştirerek) aynen canlandırması ise sinema tarihinde bir filmin başka bir filme yaptığı en güzel ve yerinde referanslardan biri olmalı... ■

ESRAR PERDESİ

(TORN CURTAIN, 1966)

OLKAN ÖZYURT

olkanozyurt@gmail.com

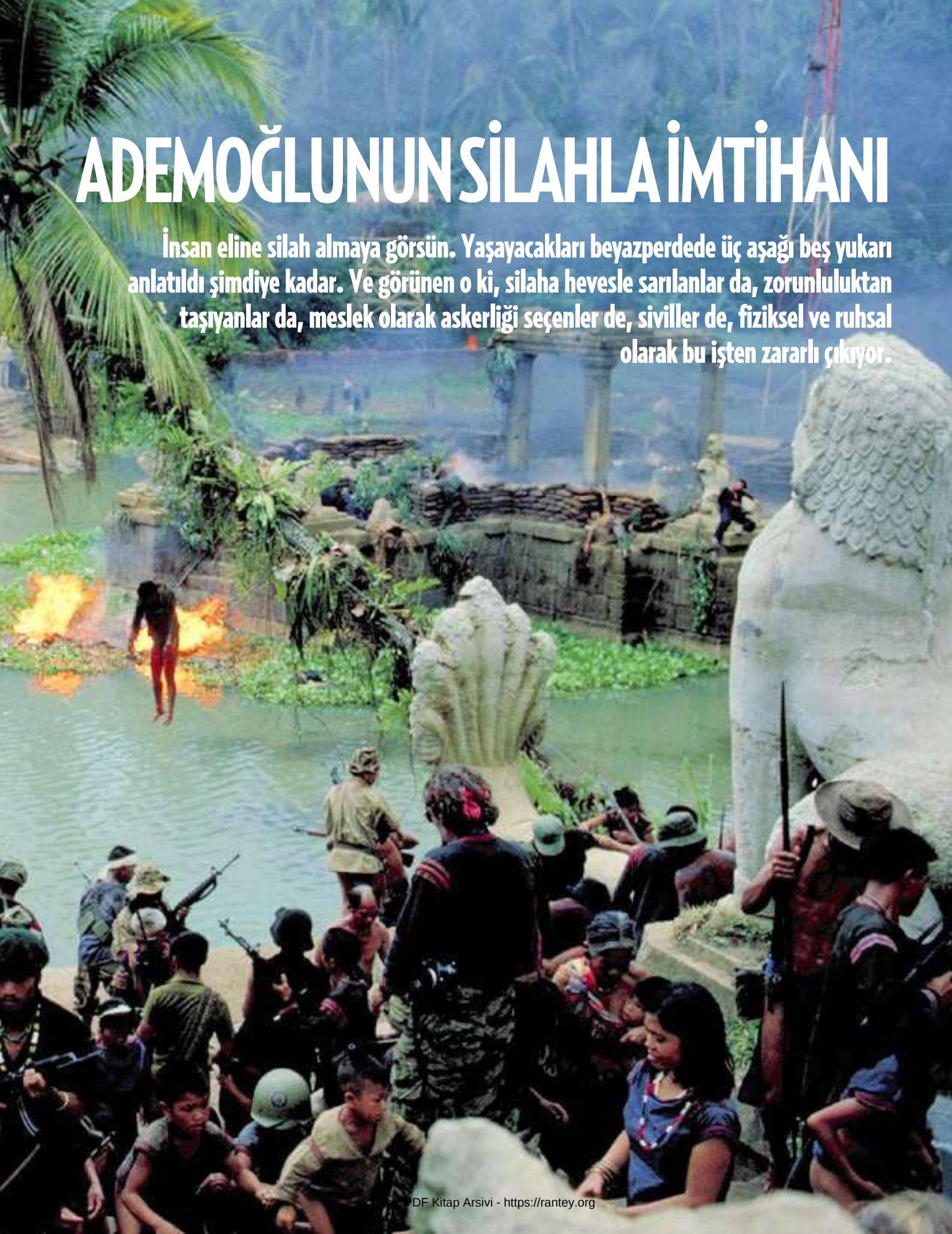

Kiyamet

Ücretsiz olarak - <https://rant.com>

ADEMOĞLUNUN SİLAHLA İMTİHANI

İnsan eline silah almaya görsün. Yaşayacakları beyazperdede üç aşağı beş yukarı anlatıldı şimdiye kadar. Ve görünen o ki, silaha hevesle sarılanlar da, zorunluluktan taşıyanlar da, meslek olarak askerliği seçenler de, siviller de, fiziksel ve ruhsal olarak bu işten zararlı çıkıyor.

ESRAR PERDESİ

(TORN CURTAIN, 1966)

Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok

Full Metal Jacket

Iwo Jima'dan Mektuplar

İNSANIN ELİNE SİLAH ALMASI O KADAR KOLAY MI? ÇÜNKÜ, SİLAHIN İNSAN BELLEĞİNDE ÇAĞRIŞTIRDIĞI EN NİHAİ SONUÇ ÖLÜM. DOĞAL

olarak ölüme ya da öldürmeye giden yola sapmakla bir anlamda eşdeğer insanın eline silah alması.

Ne gariptir ki, kimileri bile isteye ve şevkle bir silaha sahip olma duygusuna sahip olabiliyor. Hatta kendi türünü ya da başka bir canlıyı öldürmeye niyetleniyor, çoğu zaman da bu garabet eylemi gerçekleştirebiliyor. Orası zaten sözün bittiği yer!

Peki ya zorunluluktan eline silah almak zorunda kalanlar? Onlar için durum daha da fena. Bir nevi sürgüne gitmekle eşdeğer yaşadıkları. O zorunluluklar her neyse, koşulları ortadan kalkana dek o silah tutuluyor, o ellerde.

Kimi savaş filmlerinde rastlarız böyle karakterlere. Ölümün nefesini enselerinde hissedерler, tedirgindirler, gözleri bir başka türlü bakar, çoğu zaman da sessiz kalmayı tercih ederler. Çünkü bilirler kendi gibi düşünenlerin sayısının az olduğunu. Belki filmin bir noktasında birkaç kelam edip, bir an önce bu sürgün şartlarının ortadan kalkmasını temenni ederler. Bazen bu temenni gerçekleşir, ama bazen de sürgün ölümle sonuçlanır!

USTA YÖNETMEN TERRENCE MALICK'İN, 2. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA BİR GRUP ASKERİN YAŞADIKLARINI ANLATAN

“İnce Kırmızı Hat” (The Thin Red Line) filminde silahla ya da savaşla ilişkisini sorgulayanlar çıkar karşımıza. Tabii silaha iştahlı askerler de vardır aralarında. Onlar ölümü meşrulaştırmak için sebepler bulurlar kendilerine. Ya da zaten o sebeplerle motive edilmiş ve cepheye gönderilmişlerdir. Ama ‘sürgündekiler’, onlar soğukkanlılıklarını yitirmeme gayretiyle direnmeye çalışırlar. Ki askerlerin her an çatışmaya girip çıktığı, yan yana savaştığı arkadaşlarının kaşla göz arasında kurşunlandığı düşünülürse onların durumu da hiç kolay değildir. Öyle ya da böyle yaşadıkları deneyim derin bir iz bırakır. Belki sürgünden beden sağ kurtulabilirler ama ruhlarının canlı kaldığı pek de söylenemez.

Lewis Milestone'un yönettiği, Erich Maria Remarque'nın aynı adlı romanından uyarlanan 1930 yapımı “Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok” (All Quiet On The Western Front) filminde savaşın ruhları nasıl öldürdüğü çarpıcı bir şekilde anlatılır.

Gel Ve Gör

İdealist gençlerin cepheye gittiklerinde yüzleştikleri gerçekler, kimini bedenlen, sağ kalanları da ruhen öldürür. Film bize 'Savaşın tek gerçeği vardır, o da ölüm!' der usul usul ve derinden.

Ademoğlunun günümüzde bile yaşananlar karşısında silahlardan medet umarak çözüm aramasını anlamak pek kolay olmasa da, savaş ve barış arasında kaldığında, nedense savaşa meyleden bir hali var. Ama yine de bu eğilimi kabullenmeme çabası da insan ruhunun direnç noktalarından biri.

SÖZGELİMİ KİMİ FİLMLERDE ŞUURUNU YİTİRMİŞ KARAKTERLERE RASTLARIZ. YAPTIKLARINI ANLAMLANDIRMAK mümkün değildir. Belli ki savaş ortamında yaşadıkları, 'sıyrılmalarına' neden olmuştur. "Avcı" (The Deer Hunter) filminde Rus Ruleti esprisinin karakterler açısından mantıklı bir açıklamasını yapmak bu yüzden mümkün değildir. Savaşın, insanda ölüm duygusunu sıradanlaştırdığının önemli bir resmidir o sahneler. Artık bir oyuna meze olmuştur ölüm. Oyunda masaya konan ise insan hayatıdır.

Peki insan bu ruh haline nasıl adapte oluyor? Ya da şöyle soralım; ölüm fikrine nasıl alışıyor? Stanley Kubrick'in "Full Metal Jacket" filminin ilk bölümü, aslında Vietnam'a gidecek askerlerin cephe gerisinde nasıl motive edildiği (!) üzerinden

durumu iyi bir şekilde özetliyor. Film, insan ruhunun zapturapt altına alınmasını amaçlayan sıkı bir askeri eğitimle açılıyor. Gençler, ölüme, daha doğrusu ölüm fikrine zorla da olsa alıştırılıyor. Öncelikle zihinde bu fikrin kabullenilmesi isteniyor. Seçenek yok; cephede ya ölmek var ya da öldürmek. Bu seçeneksizlik içinde sıkışmanın yarattığı dehşet ise filmin ikinci bölümünde kendini gösteriyor. Öldürmeye programlanan makinelerle dönüşmesiyle gençlerin. Sanki düşünme yetilerini yitirmiş gibi etrafa kurşun yağdıran, ne için, kimin için, neden tetiğe bastıklarını bilmeyen....

Halen sinemalarda gösterilen "Sıradan İnsanlar" (Ordinary People) filminde sivilleri öldüren idam mangalarındaki askerlerin ruh hali de savunmasız insanlara karşı tetik çekmenin, savaş ortamında bir noktadan sonra rutin bir işe dönüştüğü gerçeğiyle seyirciyi yüz yüze bırakıyor. İçinde bulunduğu durumu sorgulayan askerlerin bile bir noktadan sonra çark etmesi, durumun vahametini göstermesi bakımından oldukça çarpıcı.

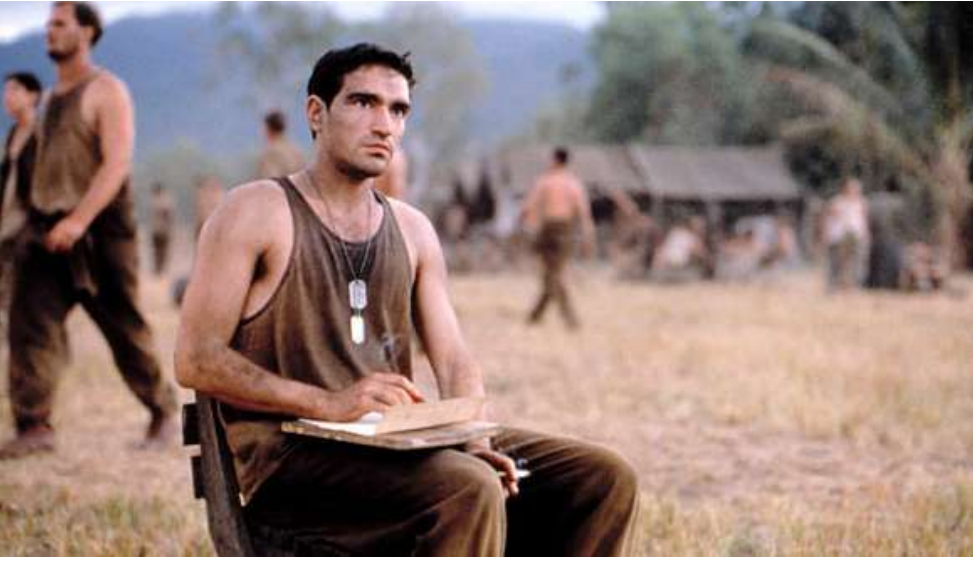
Daha da kötüsü bu ruh halinden zevk alanların da çıkması. Francis Ford Coppola'nın insanın kanını donduran "Kıyamet" (Apocalypse Now) filminde, Wagner bestesi eşliğinde Vietnamlılar'a bomba yağdıran komutanı ya da köylülere ateş açıp ölümlerine sebep olan bir askerin yüzünde beliren gülümsemeyi anlamak mümkün mü?!

Kıyamet'ten yaklaşık 30 yıl sonra gelen bu yılın Oscar'lı "Ölümcül Tuzak" (The Hurt Locker) filmi bunu anlamanın peşine düşüyor. Irak'ta görev yapan bomba imha ekibinin yaşadıkları üzerinden savaşın bağımlılık yarattığı fikrini önümüze seriyor. Bunu gerçekten parçalanmış ruhları bir anlama çabası olarak mı görmek istiyor yönetmen Kathryn Bigelow? Orası tartışmalı. Elem Klimov'un unutulmaz "Gel ve Gör" (Idi I Smotri) filminde Nazi'lerin insan öldürmekten zevk alan ruh hali karşısında küçük bir çocuğun dehşet dolu gözleri ile bizi başbaşa bırakmasından 25 yıl sonra, bu noktaya gelmiş olmak insanı gerçekten şaşırtıyor. 25 yıl gibi insanlık için çok kısa sayılabilecek bir zaman diliminde savaş fikrinin normalleştirilmeye çalışıldığı ortaya çıkıyor.

Askerliğin bir meslek olduğu malum. Bu mesleği seçenlerin önünde savaş da kaçınılmaz bir gerçek olarak duruyor. Onların ölüm fikriyatıyla yüzleşmeleri, en azından filmlerde gördüğümüz kadarıyla, bu işi meslek olarak seçmeyenlerden bir parça farklı. "Iwo Jima'dan Mektuplar" (Letters From Iwo Jima) filminde yönetmen Clint Eastwood, 2. Dünya Savaşı'nın en kanlı cephelerinden birine seyirciyi götürürken, Japon askerlerine kumandanlık eden bir komutanın adım adım ölüme ilerleyişini anlatır. Komutanın savaşı kaybedeceğini anladığı andan itibaren tepkisi, askerlerden farklıdır. Kimi askerler yaşama istediği ağır

ESRAR PERDESİ

(TORN CURTAIN, 1966)

İnce Kırmızı Hat

Ölümçül Tuzak

Nefes: Vatan Sağolsun

basıp kaçmaya çalışsalar da, ki bu savaş ortamında ihanet anlamına gelir, böyle bir şey komutan için mümkün değildir. Anlatır ki, teslim olmak bir asker için söz konusu dahi değil. Savaşın kurallarından biri bu anlamda bellidir: Savaş yaşamak isteyene şans tanınmaz. Ve bunu meslek olarak seçen insanlar, sonradan asker olanlardan çok daha iyi biliyorlar.

2. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA RUSLAR, POLONYA’NIN RÜTBELİ ASKERLERİNİ (YAKLAŞIK 12 BİN KİŞİ), ÖNCE tutuklar sonra da Katyn ormanlarında infaz ederler. Suçu da Almanlar’ın üzerine atarlar. Yıllarca Nazi’lerin yaptığı bir katliam olarak kaydedilen bu olayın şimdilerde Ruslar tarafından yapıldığı biliniyor. Askerler arasında babası da bulunan Polonyalı yönetmen Andrzej Wajda, İstanbul Film Festivali’nde gösterilen “Katyn” filminde bu olayı anlatır. Ve biz yaşanmış bir gerçekten yola çıkarak çekilen bir filmde mesleği askerlik olanların ölüme karşı yürüşünün farklı olduğunu bir kez daha anlarız.

“Nefes: Vatan Sağolsun” filmindeki yüzbaşı da bunu bilen sinema karakterlerinden biridir. Filmin başında askerlerine ölümün nasıl da ansızın gelebileceğini anlatır. ‘Uyursan ölürsün’ gibi hafızalara kazınan bir replik bunun için yazılmıştır. Güneydoğu’da bir karakola göz kulak olması için gönderilen yüzbaşı bir çatışma olacağını öngörür. Yıllarca cephelerde yaşadıkları, garip bir ruh haline bürünmesine sebep olsa da, adım adım çatışmanın gerçekleşeceği güne dek sürece titiz bir strateji geliştirmeye çalışır. Emri altındaki askerlerle sohbetlerinden ‘sivil’ ile ‘asker’ mantığı arasındaki farkı öğrenmiş oluruz.

Günün birinde insanlık sorunlarını silahsız çözme öğrenecek mi dersiniz? Dünya zaman zaman bunun peşine düşüyor. Ama savaşlar bölgesel de olsa devam ediyor. Biz seyirciler sadece filmlerde değil, gerçek hayatta da silahların gölgesinde yaşamının ne kadar zor olduğunu anlayabiliyoruz.

İnsan eline silah almaya görsün. Yaşayacakları beyazperdede üç aşağı beş yukarı anlatıldı şimdiye kadar. Ve görünen o ki, silaha hevesle sarılanlar da, zorunluluktan taşıyanlar da, meslek olarak askerliği seçenler de, siviller de, fiziksel ve ruhsal olarak bu işten zararlı çıkıyor. Ve maalesef bu zararların çoğunun da telafisi pek mümkün olamıyor... [\[7\]](#)

"Emek"çiler vazgeçmez!
86 yıl bu kuyrukta bekledik.
Yine bekleyeceğiz.

siyad

Sinema Yazarları Derneği

JEAN...
REPRESE
23, 24, 25, 27, 28
1, 2, OCTO
C. BERNI
des

GERÇEK VE YALAN

Taklitçilik, sahtekarlık ve düzenbazlık üzerine bir belgeseli Orson Welles'ten daha iyi çekecek kişi yoktur herhalde. Radyodaki düzmece Marslı istilası yayınıyla meşhur olan büyük usta, ölmeden önceki son filminde, radyoda yaptığını edebiyatta ve resimde yapan iki sahteciyi odağına alıyor.

GERÇEK VE YALAN" (VERITES ET MENSONGES / F FOR FAKE) BİR BELGESELDEN ÇOK BİR 'TEZ' FİLMİDİR. ORSON WELLES, sinema grameri ile yazılmış bir makale sunar seyirciye. Sanat eseri taklitçiliğinden yola çıkar. Taklitleri gerçeklerden ayıran bilirkişilerin güvenilirliğini sorgular. Estetikle sanat arasındaki korelasyonu deşmeye çalışır.

Filmde defalarca kez vurgulandığı üzere; eksperler, sanat tarihçileri, koleksiyoncular, eleştirmenler (yani yüzeysel olarak bildikleri bir konu üzerinde mutlak ahkam kesenler) eğer hakiki eserle sahteyi birbirinden ayıramıyorsa, ya da birinin halis dediğine diğeri düzmece diyorsa, artistik medyunda bilirkişiliğin kredibilitesi kalmış mıdır? Öte yandan, gerçeğinden ayırt edilemez bir yapıt ürettiyse, artık taklitçi de sanatçı sayılmaz mı?

Film, şarlatanlık ve düzenbazlık hikayesini, stille muazzam bir şekilde besler. "Gerçek ve Yalan" film dilinin en önemli aygıtı olan kurgu üzerine bir manifestodur. "Yurttaş Kane" (Citizen Kane) ile Sergey Ayzenştayn'dan el alıp klasik Hollywood'da bir kurgu devrimi yapan Welles, burada da Yeni Dalga'nın, özellikle de Jean-Luc Godard'ın tezlerini revize eder. Modern sinemanın kurgu anlayışını tamamen değiştirir giderek.

Çok hızlı bir filmidir bu. Sürat, kamera hareketlerinden ileri gelmez. Aksine, kamera çoğunlukla sabit bakar. Fakat neredeyse saniye başına iki plan düşer. Bu plan zenginliği, filme enfes bir dinamizm kazandırır. Yıllardır 'MTV kurgusu' adı verilen üslubun ilk uygulayıcısı, 60 yaşındaki Orson Welles olur. Godard'ın dediği gibi 'kurgu büyük bir yalandır' ve sahtekarlığı merkezine yerleştiren bu filmin temel silahının kurgu

oluşu çok anlamlıdır. Her kare, kendinden önceki ve sonraki karenin anlamını değiştirir.

"Gerçek ve Yalan"ın son kısmında, yazar Clifford Irving ile ressam Elmyr de Hory arasındaki montaj oyunu, Welles'in deneyinin tepe noktasıdır. Diyalogsuz sahnede, besbelli ki farklı zamanlarda çekilmiş açı ve karşı açılar öyle kurgulanır ki, adeta iki adam hiç konuşmadan sahte resimlerin imzalanması meselesini tartışmaya dönüştürürler.

Orson Welles, avangartlığından taviz vermez. Filmin üçte biri, film ekibinin Irving ve de Hory ile çektiği kayıtlardan oluşuyorsa, diğer üçte birlik kısım arşiv görüntülerine ayrılır. Eşit büyüklükte bir süre ise Welles'in montaj masasının başında geçer. Yönetmen, durağan bir sahneyi hızlandırmak için kayıttan, o kaydın kurgu monitöründeki görüntüsüne geçiş yapar. Montaj odası da bir dekordur artık. Kurgu, görünmez bir teknik imkan olmaktan çıkar. Filmin başrolüne yerleşir.

Bir aksiyon ya da macera filmi değil, sıra dışı bir belgeseldir bu. Fakat günümüzdeki aksiyon kurgusunun temelini "Gerçek ve Yalan"da bulmak mümkündür. Eserin bir yılı aşkın sürede tamamlanmış kusursuz montajının, bugünün Michael Bay üslubunun temelini attığını iddia etmek mümkündür. En uzununu bir saniye süren planlarla, ışık hızındaki kesmelerle dikkati her daim canlı tutar Welles. Anlattığı entrikalı hikayenin girift ve labirentvari yapısını besler. Bu duruş, filmin başındaki hokkabazlık sahnesinde müjdelendir. Film kurgusu, aynen Orson Welles'in sihirbazlık numarası gibi, bir el çabukluğudur. Hile ile seyirciyi aldatma, hedeflenen duyguyu manipülasyonla yaratma aygıtıdır.

Welles, sahteciliğin doğasını çözerken sembolizme asla bulaşmaz. Anahtarla yapılan

sihir numarasından sonra bunu belirtir.

Anahtarın sembolik bir değeri yoktur. "Bu, o türden bir film değildir." Howard Hughes'un uşaklarının, her gün aynı saatte bahçedeki ağaca bıraktığı paketin gizeminde de bu tutum devam eder. Welles ballandırarak vakayı anlattıktan ve merak duygusunu inşa ettikten sonra yine oyunu bozar: Paketin içinde alelade bir jambonlu sandviç vardır. Welles, yıllardır kendisinden yeni bir 'gül goncası' (rosebud) bekleyenlerin leitmotif arayışına turp sıkır.

Yalanlar üzerine bir filmde yalan söylemeyeceğine söz verir. Sözü nü sadece bir saatliğine tutacağını söyler. Dikkatsiz izleyiciyi sinamanın bir yoludur bu Welles için. Filmin ilk bir saatinde her şey belgesel objektifliğinde aktarılır. Bir saat boyunca yönetmen hem biçimde hem de içerikte epey dürüsttür. Ancak son 17 dakikada Pablo Picasso'yu odağına alan enfes bir entrika kurgulanır. Burada yönetmenin oyununa geliriz. Orson Welles'in film içi ahlakında, bu bir oyun da sayılmaz. Zira Welles, sadece bir saat boyunca yalan söylemeyeceğini yemin etmiştir. Son 17 dakika, o mühletten sonra perdeye düşer.

Bu noktada Welles, Clifford Irving'in ağzından bize aktardığı cümlelerin içini doldurmuş sayılabilir: "Mesele sanat eserinin taklit ya da gerçek olması değildir. İyi bir taklit mi yoksa kötü bir taklit mi olduğudur." Eğer kusursuz bir sahtecilik söz konusuysa ve insanlar eserin estetik değerini takdir ettiyse, artık o imitasyon değil sanattır. Elmyr de Hory'nin sarf ettiği önemli bir cümleyi filmin başında ve sonunda olmak üzere iki kez, ısrarla vurgular Welles: "Bir sahteyi, müzedeki gerçek bir koleksiyonun arasına asarsanız ve orada uzun süre asılı kalırsa, o sahte de gerçeğe dönüşür."

PRIZZI'LERİN ONURU

ORİJİNAL ADI Prizzi's Honor

YÖNETMEN John Huston

OYUNCULAR Jack Nicholson, Kathleen

Turner, Angelica Huston,

William Hickey, Robert Loggia

YAPIM/SÜRE 1985 ABD, 126 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 1.78:1, 5.1 DD İngilizce ve

2.0 DD Türkçe

ŞİRKET As Sanat (ABC)

Yaşlı kurt John Huston'ın sondan bir önceki filmi, eğlenceli bir mafya öyküsü sunuyor.

JOHN HUSTON'UN 1985'TE PEK DE ELVERİŞLİ SAYILAMAYACAK SAĞLIK koşullarına rağmen çektiği "Prizzi'lerin Onuru", tek kelimeyle hınzır bir filmidir. Bir yıl öncesinde "Yanardağın Altında" gibi harika bir edebiyat uyarlaması gerçekleştiren, 'kapanışı' da ölüm yılı 1987'de James Joyce uyarlaması "Ölümler"le yapan usta yönetmen, Richard Condon'ın kendi romanını senaryolaştırmasıyla hayli ilginç, sürprizli sona sahip, kara-güldürü kıvamında bir mafya öyküsü sunar bu filmde.

New York'un nüfuzlu mafya ailesi Prizzi'lerin kendi evlatlarından ayırmadığı tetikçi Charley Partanna (Jack Nicholson), bir düğünde tanıştığı sarışın güzel Irene Walker'la (Kathleen Turner) işi pişirir. Birbirlerine âşık olmuşlardır, evlenme planları yaparlar... Amma velakin adamımız, hem de Baba Don Carrado'nun (William Hickey) çirkin torunu Maerose'yla (Anjelica Huston) zaten evlidir. Ve bir Prizzi'yi terk etmek, hiç de akıllıca bir davranış değildir. Üstüne üstlük aklını başından alan kadın Irene, kendisini öldürmekle mükellef

bir başka tetikçidir.

Yedi dalda aday gösterilmesine rağmen yalnızca Anjelica Huston'a (bilindiği gibi John Huston'ın kızıdır) en iyi yardımcı kadın oyuncu Oscar'ı kazandıran "Prizzi'lerin Onuru", ölümcül-mizahi gerilimin beyazperdedeki en başarılı, en hoş örneklerinden biri olarak, seyirciyi mest eder. Öte yandan, sanki "Baba" serisine nazire olarak, Huston'ın 1980'lerin feminist rüzgârına paralel biçimde, kadın karakterlere ağırlık verdiği de gözden kaçmaz.

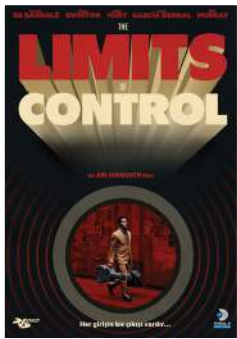
Olanaksız aşk... Yatağımdaki düşman... Mafyanın kuralları... Yaşlı kurt John Huston işin içine başka temalar da katarak eğlenceli bir labirent yaratmış. Kathleen Turner'ın kendine özgü kısık kahkahaları da öyle böyle değil gerçekten. Mafyaya da şaka yapılabiliyormuş demek ki. [\[1\]](#)

Yozlaşmış polis Hanley rolündeki Lawrence Tierney, onca yıldızın arasında resmen parlıyor.

Herhangi bir türe dahil edilmesi mümkün değil. 'Türlerüstü' de diyebilirsiniz, 'türü' de...

KONTROL LİMİTLERİ

ORJİNAL ADI The Limits Of Control

YÖNETMEN Jim Jarmusch

OYUNCULAR Isaach De Bankolé, Tilda

Swinton, Alex Descas, John Hurt, Bill

Murray, Gael García Bernal

YAPIM/SÜRE 2009 ABD-Jap., 110 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 1.78:1, 5.1 DD İng. (T.A.)

ŞİRKET Kanal D Home Video (Focus)

Jim Jarmusch'un 'yolcu' karakterlerinden bir yenisini daha izlettiriyor bu 'garip' film.

SİMDİYE KADAR YAPTIKLARIYLA GÖNLÜMÜZE TAHTINI KURDU JIM Jarmusch, bundan sonra ne yapacağı çok da önemli değil aslında! İşte bu duygularla izledik 'bağımsızların neferi'nin son çalışmasını ve bizi pek yanıltmadı Jarmusch.

Yaratıcılık anlamında giderek zayıflayan kuşağına ihanet etmiyor sinemacı bu filmde. O da diğerleri gibi anlatıda ya da içerikte 'yenilik' peşinde koşmayı düşünmüyor ve 'tipik' bir bağımsız 'yolculuk' hikayesi anlatıyor bize. Bir 'görev'i olduğu anlaşılan yalnız bir adam (filmdeki bütün karakterler gibi bu adamın da adı yok), kibrit kutusu alışverişiyle birçok 'aracı'dan bilgileri toplayıp hedefine doğru ilerliyor hikayede. Karşısına çıkan birbirinden eksantrik karakterlerle yaşadığı 'farklı' boyutlardaki iletişim, onun 'cool'luğuyla birleşince ortaya 'gizemli' bir serüven çıkıyor (denebilir).

Jarmusch, filmlerindeki karakterleri yollara düşürmeyi seviyor, hedefte ne olduğunu umursamadan. Ancak örneğin "İçerdekiler"de

(Down By Law) ya da "Cennetten De Garip"te (Stranger Than Paradise) olduğu gibi 'yükü' karakterler gösteremiyor burada bize. Tepkilerinden arınmış görünen karakterlerini sadece bu özelliğiyle 'tanıma' fırsatı veriyor, hedefe ulaştığında bile 'yalnız adam'ın motivasyonunu 'anlamak' mümkün olmuyor. Tabii ki her filmde bir 'neden-sonuç' ilişkisi olmasını beklemiyoruz, ama "Kontrol Limitleri"ni takip etmeye başladığımızda böylesi bir beklenti ister istemez konuşlanıyor ruhumuza. Belki de Jarmusch'un bunca yıldır bize öğrettiği bir şey bu!

Isaach De Bankolé'nin 'yalnız adam' tiplemesi dışında aklımızda pek bir şey bırakmayan filmi sevip sevmemekse; onun hikayenin ilk anından finale kadar kadrardan neredeyse hiç çıkmadığı düşünülürse anlamsızlaşıyor bir bakıma. [1]

Açılış sahnesindeki 'anlaşma muhabbeti', filmin sonrası için umut vaat ediyor.

Neden-sonuç ilişkisini en çok aradığımız yer olan final, tatminsizlik duygusuyla baş başa bırakıyor bizleri.

SON ÖPÜCÜK

ORJİNAL ADI L'Ultimo Bacio

YÖNETMEN Gabriele Muccino

OYUNCULAR Stefano Accorsi,

Giovanna Mezzogiorno,

Stefenia Sandrelli, Martina Stella

YAPIM/SÜRE 2001 İtalya, 113 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 2.35:1, 5.1 DD İta. ve

Türkçe

ŞİRKET Kanal D Home Video (afs)

Her evli erkeği vuran o meşhur soru: Artık başka kadınları öpemeyecek miyim yani?

ESKİ GÜNLERİNDEN UZAK OLAN İTALYAN SİNEMASINA YENİ SOLUKLAR GETİREN iki yönetmen oldu 200'lerde: Ferzan Özpetek ve Gabriele Muccino. Özpetek'in sinema anlayışının dinamikleri daha hikaye ve karakter odaklı. Muccino ise biçime de en az içerik kadar önem veren bir yönetmen. Bol diyaloglu filmlerini hareketli kamerasıyla, başvurmadan çekinmediği plan-sekanslar ve dinamik bir kurguyla sunuyor.

"Son Öpücük"ün hayatın çok içinden gelen bir hikayesi var. Birbiriyle bağlantılı sekiz ayrı karakterin evlilik, aşk ve bağlılık konularında yaşadığı gelgitleri son derece başarılı bir hikaye kurgusu eşliğinde anlatıyor film. Filmin merkezinde hamile olan sevgilisi Giulia ile evlenme hazırlığı yapan otuzlarına yeni girmiş Carlo var. Ancak Carlo bir türlü evliliğe hazır hissetmemektedir kendisini. Nitekim bir arkadaşının düğününde tanıştığı Francesca adlı genç bir kız onda yeni heyecanlar uyandırır. Carlo'nun evli arkadaşları da hayatlarından pek

memnun değildir. Bu onun kafasını daha da karıştırır...

Sonunda kenarda bir yerden kementi yiyen her erkek artık vahşi atlar gibi oradan oraya özgürce koşturamayacaktır. Bu süreç bir bakıma erkeğin içi dış edilmesine de benzetilebilir. Nitekim "Son Öpücük"te de kadınlar ne istedikleri konusunda genellikle çok 'net'ler. Erkekler ise başka kadınlarla olabilmek 'şans'larına veda etmek zorunda hissetmekte. Bu da ne yazık ki kadınların anlamakta çok zorluk çektiği bir erkek psikolojisi ve de hayli evrensel! Muccino bu psikolojinin komedisini de dramını da başarıyla yaratmayı biliyor filminde.

"Son Öpücük"ün kötü bir Amerikan 'yeniden çevrimi' var. Muccino bu yıl filmin ilki kadar ilgi çekmeyen bir devam filmini de gerçekleştirdi. [21](#)

Carlo ve Giulia'nın kavga sahnesinde iki oyuncu da döktürüyor resmen. Yönetmen bu sahneyi hiç kesmeden çekmiş.

Carlo'nun arkadaş grubundaki bekar çocuk filmin en mutlu erkeği gibi... Bu da biraz filmi "evlilik düşmanı" ilan edebilir.

MADE IN EUROPE

YÖNETMEN İnan Temelkuran
YAPIM/SÜRE 2008 Türkiye, 85 dk.
GÖRÜNTÜ/SES 1.85:1, 5.1 DD Türkçe
ŞİRKET Baykuş Müzik (Temelkuran Film)

İNAN TEMELKURAN ÖNÜMÜZDEKİ
İ yıllarda sinemamızda söz sahibi olacak bir yönetmen. İkinci filmi "Bornova Bornova"yla bunun ipuçlarını verdi. Bu ilk filmi ise hayli kusurlu olmasına karşın "Bornova Bornova"nın gelişini müjdeliyor. Tüm gevezeliğiyle, darbe yemiş, yılmış, yırtamamış, kenarda kalmışların filmi bu da.

Madrid, Paris ve Berlin'de, çoğunluğu Türk olan, göçmen azınlıkların hali pür melali anlatılan. ABD'nin Afganistan'a girdiği gece, bu şehirlerde bulunan kahramanlarımızın başından geçenleri izleriz filmde.

Filmin kişiliğinin oluşmasında çekim aşamaları da hayli etkili. Temelkuran eline para geçtikçe, ekipman buldukça çekebilmiş sahnelerini. O yüzden diyelim, Madrid, Paris ve Berlin'e göre çok daha grenli, eprilmiş duruyor. Buna kimisi amatör oyunculuklar da eklenince "Made In Europe" benzerine rastlaması zor bir filme dönüşmüş. Yine de bu bir iltifat değil. Filmin anlatım sorunlarını bu teknik problemlerin arkasına saklamamalı: Temelkuran, kendisi de İspanya'da eğitimini yokluk içinde tamamlamış bir geçici göçmen olarak yaşadıklarını ve tanıklıklarını filme yedirmekte ne kadar başarılıysa, üslubunu amatörölükten kurtarmakta da o denli yetersiz. **Burçin S. Yalçın**

Her şeye rağmen, yönetmen, görüntü yönetmeni Enrique S. Silguero'yla işbirliğini sürdürür umarız.

Karakterler bazen gereksiz konuşuyorlar. Kapitalizme dair kelimeleri gibi 'geyikler' ciddiye alınacak gibi değil!

ADALET PEŞİNDE

ORJİNAL ADI Law Abiding Citizen
YÖNETMEN F. Gary Gray
YAPIM/SÜRE 2009 ABD, 109 dk.
GÖRÜNTÜ/SES 2.35:1, 5.1 DD İng. ve 2.0 DD Türkçe
ŞİRKET Tiglon (Fida)

ADALETİN SİLLESİNİ YEMİŞ BİR
A karakterin kendi kurallarıyla adaleti sağlama isteğinin yansımalarını izliyoruz bu filmde. Son derece 'akıllı' (akıl dışı demek daha doğru belki de) bir planla adalet mekanizmasını yerle bir etmeye çalışan karakterin eylemlerinden ziyade 'niyet'ine odaklanıyoruz hikayede. Adaletin işlemediği, türlü boşluklarının olduğu, suçluların hak ettikleri cezayı almadıkları ya da hak ettiklerinden fazlasını aldıkları söylenebilir, hatta bunun bir gerçek olduğu bile iddia edilebilir. Ama bunun karşısına 'adaleti yok etmek' kavramını koymanın ne derece 'doğru' bir yaklaşım olduğu tartışılır.

Filmin merkezindeki karakterin kendi hayatını da önemsizleştirerek adaletin altına bombayı koyması (gerçek anlamda), fazlasıyla 'gevşek' bir okumayla 'eleştiri' olarak değerlendirilebilir. Ancak işin bu kadar 'basit' bir çözümü olmadığı da apaçık ortada. Buradaki kahramanın, benzer filmlerde tek başına adaleti sağlamaya çalışan karakterlerden farklı olarak 'yanlış yapan adli kimlikler'i ortadan kaldırmaya çalışması, filmin 'sakat' zihniyetini de ortaya döküyor, bize de söyleyecek bir şey bırakmıyor! **Murat Özer**

** Bu filmle ilgili daha ayrıntılı bir eleştiri yazısını 10. sayımızda bulabilirsiniz...*

Entrikadaki 'hasta ruh', her şeye rağmen işleyen bir mekanizmayı da beraberinde getiriyor.

Jamie Foxx, filmde 'şaşkın tavuk' misali bir oraya bir buraya koşturuyor ama koştuğuna inandıramıyor!

SES

YÖNETMEN Ümit Ünal
YAPIM/SÜRE 2009 Türkiye, 98 dk.
GÖRÜNTÜ/SES 1.85:1, 5.1 DD Türkçe
ŞİRKET Kanal D Home Video (Bir Film)

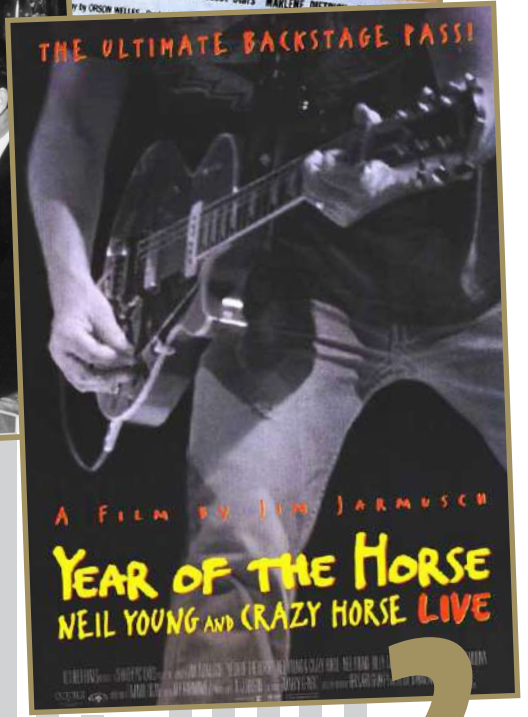
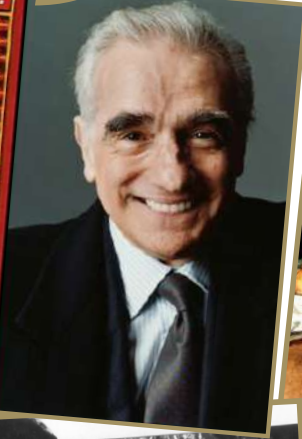
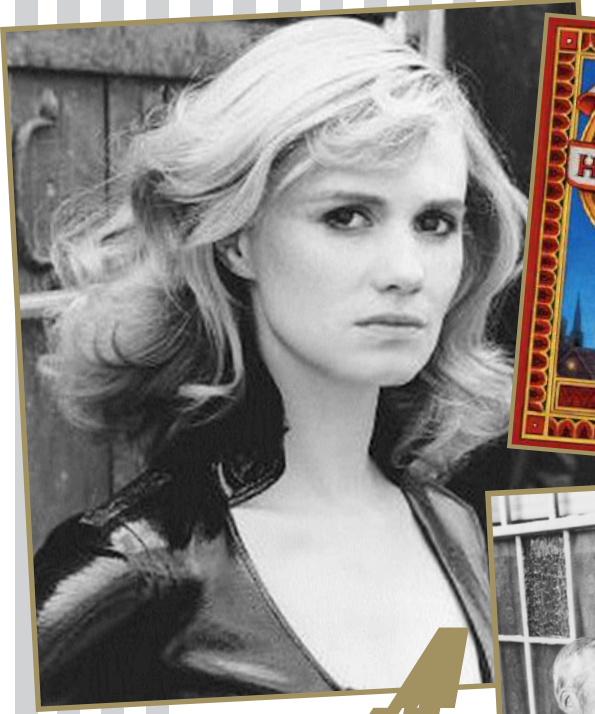
TÜRK SİNEMASI OLARAK, TÜR
filmlelerinde, hele ki korku/gerilimde genellikle çuvallıyoruz. Ne türün gerektirdiği ortalama teknik işçiliği tutturabiliyor, ne de atmosferinden klişelerine dek herhangi bir öğesini sakil durmayacak şekilde alıp kendimize mal edebiliyoruz. Nihayet, son yıllardaki sinemasal performansı çok da parlak bir tablo çizmeyen Ümit Ünal, geçen sene teknik işçiliği türün ortalamasının da üstünde bir işle karşımıza çıktı. Bir bankanın çağrı merkezinde çalışan Derya'nın gaip sesler duyması üzerine kurulu hikaye. ("Başka Dilde Aşk"tan sonra bu yıl ikinci kez karşımıza çıkan bu 'iş' her iki filmin öyküsüne de gayet iyi hizmet ediyor) Derya sesi önce inkar eder, duymazdan gelir. Fakat sesler duracak gibi değildir. Sonunda, üzerine gitmeye karar verir. Varacağı yer onun ve hem patronu hem çocukluk arkadaşı Onur'un ortak geçmişlerine değecek bir noktadır.

Film eleştirmeni Uygur Şirin'in yazdığı senaryo Ünal'ın elinde bir noktaya kadar sürükleyiciliğini koruyor. Ne var ki finale doğru, Ünal'ın öyküyle ne yapacağına bir türlü karar veremediği gibi bir hissiyat bırakıyor izleyende. **Burçin S. Yalçın**

** Bu filmle ilgili daha ayrıntılı bir eleştiri yazısını 19. sayımızda bulabilirsiniz...*

Selma Ergeç mükemmele yakın!

Mehmet Günsür mükemmele uzak! Hem de bayağı...

1 - Bitmeyen Balayı (Touch Of Evil)

Orson Welles'in 'film noir' sezonunu mükemmelen kapatmasına vesile olan başyapıtı, Charlton Heston ve Janet Leigh ikilisinin 'beklenmedik' uyumuyla da dikkat çekiyor. 'Kara film' sevenlerin bu ustalık gösterisini "İzlemedim!" deme gibi bir lüksleri olamaz!

2 - Year Of The Horse

Rock diyarının efsanelerinden Neil Young'ın, grubu Crazy Horse'la yıllar sonra bir araya gelip çıktığı 1996 tarihli konser turunun Jim Jarmusch gözüyle nasıl algılandığını gösteriyor bu belgesel. "Konser filmi sevmem!" demeyin, bulursanız mutlaka izleyin!

3 - Ölümler (The Dead)

John Huston ustanın, ölümüne çok az bir zaman kala tamamlamayı başardığı (bazı

sahneleri senarist oğlu Tony'nin çektiği söylenir) "Ölümler", James Joyce'un ünlü "Dublinliler"ine dayıyor sırtını. Huston, ölüme giderken 'düşündürücü' bir vasiyet filmi bırakmış anlayacağınız.

4 - Miou-Miou

Fransız sinemasının yaşlanmayı durdurduğuna inandığımız yıldızı Miou-Miou (gerçek adı Sylvette Héry), 1970'lerin başında girdiği sinema dünyasında saygınlığını her daim korumuş bir aktris. Özellikle 20'li ve 30'lu yaşlarındaki güzelliğiyle dillere destan!

5 - Hugo Cabret

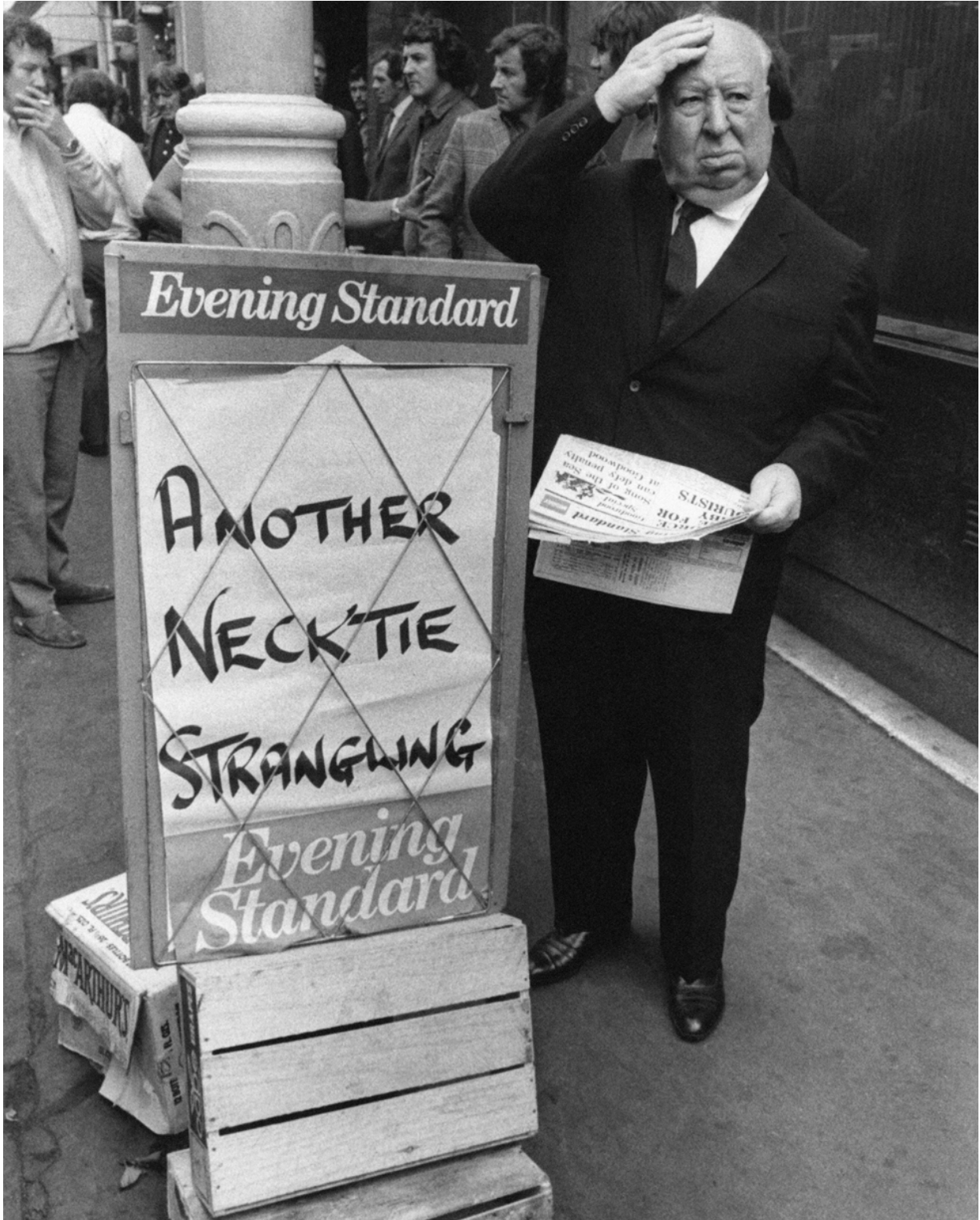
M. Night Shyamalan'ın "Son Hava Bükücü"nü (The Last Airbender) 3 boyut teknolojisinin hizmetine vermesinin ardından Martin Scorsese de bu alana giren ustalar arasındaki yerini alacak gibi görünüyor. Brian Selznick'in kitabından uyarlanan ve çekimlerine başlanan 3 boyutlu "Hugo Cabret", Aralık 2011'de gösterime girecek, bir değişiklik olmazsa.

www.sinemamuzik.com

'bir tıkla gerçek habere ulaş'

Ücretsiz Film Müzik Arama: <http://www.hansey.org>

“ Kendi fikirlerimi yürütmek benim için bir hayat tarzıdır diyebilirim! ”

Alfred Hitchcock